

KASB-HUNAR TA'LIMI

Профессиональное образование
Professional education

Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma'rifiy jurnal
2023-yil, 3-son

Muassislar:

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,
Pedagogik innovatsiyalar, professional ta'lim
boshqaruv hamda pedagog kadrlarni qayta
tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti

Bosh muharrir: Z.Y.XUDAYBERDIYEV

Ijrochi direktor: H.SIROJIDDINOV

Tahrir hay'ati:

M.XOLMUXAMEDOV, R.X.JO'RAYEV,

A.Q.JALALOV, A.R.XODJABAYEV

J.SH.SHOSALIMOV, A.NABIYEV,

A.A.HASANOV, H.SIROJIDDINOV,

K.M.GULYAMOV

Jurnal 2000-yildan nashr etila boshlangan.
O'zbekiston matbuot va axborot agentligida
2007-yil 3-yanvarda qaytadan ro'yxatga olinib,
0109-raqamli guvohnoma berilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Vazirlar
Mahkamasi huzuridagi Oliy Attestatsiya komissiyasi
tomonidan 2017 yil 29 avgustdagi 241/8 qarori
bilan Pedagogika fanlari bo'yicha dissertatsiyalar
yuzasidan asosiy ilmiy natijalarni chop etishga
tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Manzil: 100095, Toshkent sh., Olmazor tumani

Universitet ko'chasi, 2-uy

Tel.: 90-979-75-89; 94-677-90-32;

E-mail: kasbhunartalimi@mail.ru,
ksbjurnal@inbox.uz.

Nashr uchun mas'ul

H.Sirojiddinov

Shahifalovchi:

I.Sirojiddinov

Tahririyat fikri muallif nuqtai nazariga to'g'ri
kelmasligi mumkin.

Tahririyatga yuborilgan maqolalar tahrir etilmaydi
va egasiga qaytarilmaydi.

Jurnaldan ko'chirib bosilganda "Kasb-hunar ta'limi"
jurnalidan olingani izohlanishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 31.03.2023-yil.

Bichimi 60x84 1/8

Bosma tabog'i 10. Adadi 60 nusxa.

Buyurtma "PROFIEDUPRESS" MChJ

bosmaxonasida chop etildi.

Korxonada manzili: Toshkent shahri, Sirg'ali tumani,
Yangi Sirg'ali ko'chasi, 18-uy

МУНДАРИЖА

Sodiqova G.G'. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ko'p ma'noli so'zlarni o'rgatishning lisoniy zaruriyati va asoslari	3
Mirzayev A.X. Chet tilini o'qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi	7
Xoldarova I.V. Divergent fikrlash: xususiyatlari, rivojlanish yo'llari ...	13
Mustapaqulov S.U. Texnika oliy ta'lim muassasalarida "texnik mexanika" fanini o'qitish usullari.....	19
To'xtanazarova Z.U. Alohida ehtiyoji bor bolalarni inklyuziv ta'limga jalb etishda tibbiy-psixologik-pedagogik komissiyaning roli	24
Ashurova C.IU. Современные подходы модернизации системы профессионального образования в узбекистане	28
Ikromov M.X. "Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi" ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish.....	33
Jamshid B.E. Ta'limda kompetentli endashuv asosida b'ulajak informatika o'qituvchilarining kasbiy k'unikmalarini shakllantirish vositalari.....	37
Qosimov Sh.U. Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy tayyorlashda pedagogik amaliyotni tashkil etish.....	43
Kodirov M.M. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni labdan o'qishga o'rgatish omillari	46
Xushnazarova M.N. Pedagog-tarbiyachini innovatsion faoliyatga tayyorlashning pedagogik- psixologik muammolari.....	51
Sattarqulov K. Академик лицейларда "квант физика" B'ulimining o'qitishda o'qituvchilarining ilmiy dun'ekarashini shakllantirishda didaktik tamoyillardan foydalanish	57
To'shpulatov R.I. Ta'lim samaradorligini oshirishda ommaвий очик онлайн курсларнинг ўрни	62
Султанов Б.Ф. Формирование безопасности жизнедеятельности будущего специалиста в системе профессионального образования.....	66
Raxmonov I.Y. Xalilayev B.T. Ofitserlar kasbiy faoliyatida kompetentlik va uning ahamiyati	70
Isayev N.F. Imitatsion modellashtirishni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.	74
Ganieva A.Z. Архитектоника управленческих компетенций руководителя доо	79
Xurramov A.J. Raqamli texnologiyalar bo'lajak o'qituvchilarning kompetentsiyalarini shakllantirish vositasi sifatida	84
Talipov N.X., Sultonova D., X'ujayeva C. Talabalarни kasbga i'ynalтиришда портрет композициясини ишлашнинг айрим хусусиятлари	89
Azimov D.G'. Talabalarni qo'shimcha mashg'ulotlar orqali individual ta'limga yo'naltirishning nazariy asoslari	94
G'ofurov A.U. Bo'lajak jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarining sport turizmiga oid bilimlarini rivojlantirishning tashkiliy va ijtimoiy-pedagogik asoslari.....	98
Umarova M. M. Ijtimoiy tasavvurlar konsepsiyasi doirasida oilaviy qadriyatlarini o'rganish muammolari.....	105
Isaxanova M.E. Oilaviy ta'limning kichik yoshdagi o'quvchining o'zini o'zi qadrlashiga ta'siri	109
Menqlikulov A.X. Maktab e'shidagi bolalarni suzishga o'rgatishda gi bosqichining tashkiliy-metodik хусусиятлари	114
Abduraxmanov Z.B. Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorlashda virtual modellashtirish didaktik vosita sifatida.....	120
Imankulov N. Ta'lim tizimida steam texnologiyasidan foydalanish asoslari	127
Mardonkulov J.A. Bo'lajak informatika o'qituvchilarini metodik tayyorlashda pedagogik innovatsion jarayon mohiyati	131
Bo'ronov Sh.Sh. Ekologik kompetentlik: keng dunyoqarash va toza hayot sari yo'l	136
Xo'jamqulova N.R. Boshlang'ich sinflarda xalqaro baholash dasturlari asosida o'quvchilarda savodxonlik darajasini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari	141

Usmonov A.A. Talabalarda tadqiqot bilan bog'liq ko'nikmalarni rivojlantirishning zarurati.....	151
Muratov X.X., Isometova G.D. Oliy ta'limda talabalar darslarini ta'limiy dasturlar orqali tashkil etishning samaradorligi	156
Xayitov L., Qurbonova M. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning eshitish idroki xususiyatlari	159
Ramonova S.K. Oliy harbiy bilim yurtida elektrotexnika va elektronika asoslarini o'qitishning zamonoviy shakllari va o'qitish metodikasi	164
Valiyev A. Mamlakatimizdagi ta'lim turlarida perspektiva (markaziy proyeksiyalsh)ning o'qitilish holatiga ilmiy-tahliliy yondashuv	170
Sultonov R.O. Talabalarning loyihalash faoliyatini tashkil etishda arduino platformasida robototexnik uskunalardan foydalanish	175
Toshpulatov F.U. Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarida estetik ko'nikmalarni rivojlantirishning ijtimoiy – pedagogik zaruriyati	184
Gulomova N.X. Muhandislik va kompyuter grafikasi darslarida 3d printer yordamida ta'lim oluvchilarning fazoviy tasavvurini rivojlantirish	192
Ataqulova M.N., Rasulova M.G., Tog'ayeva Sh.T. Biologiya ta'limi jarayonida talabalarni kreativligini oshirishni o'rni.....	197
Tilakova M.A. Umumta'lim maktablarida imkoniyati cheklangan bolalarni o'qitish bo'yicha pedagogik jarayonni tashkil etish yo'llari.....	201
Xoliqov U.Q. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga shaxmatni o'rgatish orqali shaxsiy sifatlar va mantiqiy fikrlash darajasini baholash metodikasi.....	207
Baometov B.B., Umataliyev M.A. Talabalarnga rangtasvirdan o'quv mashq - vazifalarini tashkil etishning nazariy asoslari.....	215
Эшнаев Н.Ж. Отмда замонавий мобил мутахассис тайёрлашнинг ижтимоий педагогик-психологик омиллари	221
Muratov X.X. Tasviriy san'at fanlaridan mustaqil ta'limni tashkil etish, boshqarish va nazorat qilish orqali ta'lim samaradorligiga erishish	225
Muminova G.Z. Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirishda akmeologik texnologiyalarning o'rni.....	232
Abduvaliyeva N.Sh. Yuqori malakali yengil atletikachi sprinterlarni musobaqalardagi natijalari tahlili.....	237
Adizova N.B. Divergent fikrlashga oid ilmiy-nazariy tadqiqotlar masalasiga doir.....	241
Samadova S.J. Oliy harbiy ta'lim kursantlariga til o'rgatishda duch kelinadigan qiyinchiliklar.....	247
Sharipova S.F. Geometriya kursida ba'zi yasashga doir masalalarni yechish usullari.....	253

TALABALARNGA RANGTASVIRDAN O'QUV MASHQ - VAZIFALARINI TASHKIL ETISHNING NAZARIY ASOSLARI

BAYMETOV BOTIR BOLTABAYEVICH

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika universiteti professori

UMATALIYEV MUXTORJON ABDURAXIMOVICH

Namangan davlat universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Maqola talabalarga rangtasvir mashg'ulotlarini o'tishda ranglar haqidagi ma'lumotlar, uning qisqa rivojlanish tarixi, talabalarga rangtasvirdan o'quv postanovkalarini ishlashga o'rgatishda rangshunoslik asoslari haqida boradi. Amaliy mashq sifatida natyurmortning bosqichli rangtasvir namunasi keltirilgan.

Kalit so'zlar: rangtasvir, rangshunoslik, kompozitsiya, axromatik va xromatik ranglar, rang gammasi.

Annotatsiya. Статья посвящена актуальной проблеме изобразительного искусства методике его преподавания студентам о цветах и цветовых отношениях занятиях живописью, об его истории ее, и краткого развития, основах цветоведения при обучении студентов работе с учебными постановками по живописи. В качестве практического упражнения представлен поэтапный рисунок натюрморта.

Ключевые слова: живопись, колорит, композиция, ароматические и хроматические цвета, цветовая гамма.

Annotation. The article is devoted to the actual problem of fine art and the methodology of teaching it to students about colors and color relationships in painting, about its history, and a brief development, the basics of color science when teaching students to work with educational productions in painting. As a practical exercise, a step-by-step drawing of a still life is presented.

Key words: painting, coloring, composition, aromatic and chromatic colors, colors.

Uzluksiz ta'lim tizimining barcha bosqichlarida tasviriy san'atdan malakali mutaxassislarni tayyorlash maxsus yo'nalishlari, bo'limlari yoki sinflari mavjud. Tabiiyki, mazkur yo'nalishlarning o'quv rejalarida tasviriy san'atning grafika, kompozitsiya va rangtasvir fanlari joy olgan. Quyida ushbu fanlarda tasviriy san'atning asosiy bo'g'ini bo'lgan rangtasvir mashg'ulotlari, uning nazariy qonunlari haqida so'z boradi.

Rang va yorug'liklarni o'zaro aloqadorligi, ularning tabiati haqidagi dastlabki nazariy asarlarni antik Yunonistonda uchramiz. Tabiat qonuniyatlari aniq o'rganilmagan bir davrda rang tushunchalari Yunon faylasuflarining dunyoviy tushunchalarida umumiy tarzda aks etgan edi. Qadimgi olimlar rang ta'limotida yorug'lik va qorongilikni, oq va

qorani qarama-qarshi qo'yib, ular o'rtasida hamma ranglar mavjudligini payqaganlar. Ammo bu xodisalarning sabablarini ular aniq ayta olmaganlar. Lekin Aristotel ko'z va jism oralig'idagi "shaffof" muhitning ahamiyatligi, haqida gapirgan edi.

Demokrit jismlar va ularning obrazlarini ko'zlarda shakllantiruvchi atomlar mavjudligi haqida uqdirib o'tgan. Evklid esa, ko'zlardan "Ko'rish nurlari" tarqalib tashqi dunyo jismlarni qamrab olib, obrazni aks etdiradi deb tushuntirgan edi.

Buyuk nemis shoiri, gumanist va olim IogannVolfgangGyote(1749-1832yy.)"Rang haqida ta'limot" asarini yaratdi. Rangni odam organizmiga ta'siri oqibatida sodir bo'ladigan ruxiy (emotsional) o'zgarishlar, har bir rangni o'ziga xos ruxiy holat qo'zg'ovchi kuchga egaligi asarda alohida o'ringa ega. Gyote – "rang yorug'lik maxsuli, emotsiya

qo'zg'ovchi maxsul, nur-rang-emotsiya bir zanjirning bo'laklari" degan edi. Gyote ranglar haqidagi ta'limotini aniq sistema tarzida izohlab berdi. Ammo Gyote ta'limoti Nyutonning fizikaviy qonuniyatlarga asoslanib, ko'plab tajriba va izlanishlar orqali yaratgan kashfiyotiga nisbatan ancha primitiv, ilmiy jihatdan asoslanmagan tarzda edi. Shunga qaramasdan, Gyotening rang haqidagi g'oyalari rassomlar uchun ma'lum miqdorda tayanch ta'limotlardan biri sifatida xizmat qilib kelmoqda.

Nyuton birinchi marotiba optik prizma orqali hosil bo'lgan rang yo'laklarini yaratdi va uni ilmiy tarzda tushuntirib berdi. U rang haqidagi noilmiy tushunchalarga chek qo'yib uning ilmiy poydevorini yaratdi. Nyuton quyoshning oppoq yorug'ligi har xil sinuvchanlik kuchiga ega nurlar yig'indisidan iborat deb hisoblab, har bir yorug'lik nuri o'ziga xos rang chaqiruvchi xususiyatga ega deb ta'kidladi. U shisha prizmalar orqali yuborilgan yorug'lik rangli nurlarga ajratilganligi, agar o'sha rangli nurlarni yig'uvchi linzalar orqali o'tkazilsa, yana oq yorug'likka aylanishini, paydo bo'lgan oq yorug'likni, prizma linzadan o'tkazilsa, u holda rangli nurlar paydo bo'lmasligini, umuman yorug'likdan ranglar ajralib chaqmasligini aniqladi. Nyuton spektr ranglarini yetti bo'lakka bo'lib, uni doira shaklida joylashtirdi. Ranglarni belgilash uchun uning qo'llagan terminologiyasi juda aniq edi. Ya'ni qizil yoki yashil nurlar haqida emas balki yashil va qizil qizil rang sezgisi uyg'otuvchi yorug'lik nurlari haqida gapirgan edi. Shunday qilib Nyutonning bunday ixtirosi bizni ranglarning fizik tabiati haqida aniq tasavvurga ega qildi. Spektrning nurlari qizil, zarg'aldoq, sariq, yashil, havorang, ko'k, binafshalardan iborat bo'lib, ularni spektr ranglari deb ataymiz. Tabiatdagi ranglar o'z xususiyatiga ko'ra ikki turga: axromatik (rangsiz) va xromatik (rangli)

xillarga bo'linadi. Axromatik ranglarga oq, kulrang va qora ranglar kiradi. Boshqa ranglar esa xromatik ranglarni tashkil qiladi. Ular o'zaro aralashirilganda esa yana bir qancha tUSDagi ranglarni hosil qiladi. Biror xromatik rangga ochroq kulrang qo'shsak uning jozibaliligi pasayib, nursizlanadi. Bu hol rangning kam to'yinganligidan, ya'ni uning tarkibida bo'yoqning kamayganligidan darak beradi. Demak, rangning to'yinganligi yoki to'yinmaganligi deganda kul rangga nisbatan rangdorlik darajasi, tozaligini tushunish kerak.

Rang doirasi ikki teng bo'lakka bo'linsa, birinchi yarmida qizil, zarg'aldoq, sarg'ish, sariq ranglar, ikkinchi yarmida esa havo rang, zangori, ko'k, binafsha ranglar joylashadi. Doiraning birinchi yarmidagilar iliq ranglar, ikkinchi yarmidagi esa sovuq ranglardir. Bunday nomlanishga sabab qizil, sariq, zarg'aldoq ranglar olovni, qizigan temirni, cho'g'ni eslatsa, havo rang, zangori, yashillar esa muzni, suvning rangini eslatadi.

Ikkita spektr rangi ustma-ust tushirilsa, ranglar bir-biriga qo'shib murakkab rang hosil bo'ladi. Qizil rang, havo rang va binafsha ranglar bilan qo'shilganda chiroyli tUSDagi pushti, to'q qizil, sapsar ranglarni hosil qiladi. Qo'shilganda oq rang beradigan spektrli ranglar qo'shimcha yoki to'ldiruvchi ranglar deyiladi. Chunki, ular oq rang hosil bo'lgunga qadar bir-birini to'ldiradi. Bunday ranglarga sariq, havo rang, qizil, zangori, yashil va binafsha ranglar kiradi. Bo'yoqlarning qo'shilishi bilan spektraviy ranglarning qo'shilishi orasida farq bor. Uchta asosiy spektraviy rang: qizil, yashil va havo rang qo'shilganda oq rang hosil bo'ladi. Asosiy qizil, sariq va havo rang bo'yoqlari qo'shilishidan esa qora rang hosil bo'ladi. Spektrning sariq va havo ranglari qo'shilishi natijasida oq rang hosil bo'ladi. Biroq sariq va havo rang bo'yoqlarni aralashirsak yashil rang hosil bo'ladi.

Rang haqidagi qarashlar qadim - qadim zamonlardan buyon o'z rivojiga ega bo'lib kelgan. Ammo rang ta'limoti dastlab tabiat hodisalariga nisbatan aniq nazariy yondashilmagan holda qaralgan.

Keyingi xilma-xil fanlarning rivojlanishi jarayonida rang tushunchasi va uni ilmiy asoslanishiga talabning ortishi aniq nazariy tizimni yaratilishiga olib kelgan. Rang haqida ta'limotlar bilan tanishar ekansiz, uning tarixiy rivoji rang muammolarini, avvalambor insonning fiziologik xususiyatlarining yorug'lik va ranglar majmuasi bilan naqadar bog'liqligini, shuningdek insonning emotsional kayfiyatini o'zgarishida rang, nur hodisalari muhim rol o'ynashini ko'rish mumkin.

Rang muammolari bilan o'z vaqtida falsafa fani, keyinchalik - tabiiy va texnik fanlar shug'ullana boshladi. Ammo rang haqida gapirganda bizga ma'lumki, antik davrlardayok ranglarning o'zaro munosabatlari va'ni ularning uyg'unlashuvi

haqida juda nozik didga ega bo'lganlar. Jumladan, qadimgi Misr, Yunoniston, Rimning devoriy suratlari, har xil sopol idishlar, uy jihozlari qoldiqlari va hokazolar bundan dalolat beradi. Biz ularning kiyim kechaklaridagi rangli bezaklari, kosmetika sohasida rang tanlov ishlarida yuksak darajada rivojlanganligini ko'ramiz.

O'rta Osiyo devoriy suratlar qoldiqlari, haykallar, uy-ro'zg'or, sopol buyumlari, naqqoshlik san'atining xilma-xil namunalariga qaraganda bizning o'lkamizda ham ajdodlarimiz rang sohasida nihoyatda yuqori saviyaga ega bo'lganlar.

Umuman olganda, rangni tanlash borliq va kishilarning ijtimoiy hayotidagi ishtiroki juda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun rang haqidagi ta'limot o'z doirasi jihatidan falsafiy, estetik, tabiiy - ilmiy muammolarni o'z ichiga oladi. Bu sohalarining har biri o'z muammolari, o'z kuzatish yo'li, terminologiyasiga, o'z tadqiqiy usuliga egaligi rangshunoslik

masalalarini o'rganishni murakkablashtiradi.

Yuqoridagi rangshunoslik asoslariga misol tariqasida milliy uslubda bajarilgan natyurmort postanovkasining bosqichli namunasini ko'rib chiqamiz. Akvarel bo'yog'ida dastlabki mashqlarni bajarish uchun postanovka postanovkani ishlashda talabalarning malakaviy tayyorgarligidan kelib chiqib, 3-5tadan-12-15 va undan ortiq ham buyumlardan tashkil etilgan bo'lishi, rang va tus munosabatlari bir-biridan farq qilgan shakli bo'yicha uncha murakkab bo'lmagan buyumlar bo'lishi kerak. 1 rasm.

Sodda tarzda tuzilgan postanovkalarni astoydil ishlab ijobiy natijalarga erishmasdan turib, murakkab natura postanovkalarini bajarishga o'tish noto'g'ri. Akvarel bo'yog'ida mashqlarni muntazam ravishda bajarish va ularni asta-sekin murakkablashtirib borish maqsadga muvofiq. Ijodiy natyurmort tuzish uchun hayotiy voqealarga tayanish kerak. Bunday holda chiroyli va qiziqarli kompozitsiya tuzishda narsalar guruhini kundalik turmushda qo'llaniladigan narsa va buyumlardan olish maqsadga muvofiq. Rangtasvirning asosiy vazifasi shundan iboratki, buyum va narsalarning hajmliligi, materiallik va rangdorlik sifatlarini natura postanovkasidek aniq tasvirlash hamda postanovkani yaxlit tusda yakunlash maqsadga muvofiqdir.

Uzoq vaqtga mo'ljallangan har qanday vazifa oldidan dastlabki qisqa muddatli etyudlarni bajarish muhimdir. Shu tariqa bajarilgan ranglavhalar tasvirlanayotgan naturani katta hajmga ega bo'lgan matoda yoki qog'ozdagi kompozitsiyasini to'g'ri topishga ko'maklashadi va ishlash jarayonida naturadagi dastlabki taassurotlarni aniq yetkazishda va uning rang munosabatlariga xos xususiyatlarni aniq ko'rsatishda namuna bo'ladi.

O'quv natyurmort postanovkasini tuzishda quyidagi qonun-qoidalarga rioya

qilish kerak. Har bir o'quv natyurmortning mazmunirangtasvirdasturidako'rsatilganidek aniq maqsad va vazifaga ega bo'lishi kerak. Talabalar natura postanovkasini tasvirlash jarayonida aynan qanday nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirishlarini tasavvur eta olishimiz kerak. O'quv vazifalardan tashqari, natyurmort estetik talablarga ham javob berishi kerak:

buyum va narsalar aynan mavzuga oid bo'lishi;

shakllar mazmun jihatdan ma'noli va ta'sirchan bo'lishi;

postanovkada ma'lum bir g'oyani ilgari surishi kerak.

O'quv natyurmorti ijodiy natyurmortdan vazifasi bilan farqlanadi, o'quv vazifa muvaffaqiyatli yechim topishi uchun narsalar saralanadi, guruhlashtiriladi va shunday yoritiladiki, postanovka natijali yakunlanadi. O'quv natyurmortida bir oz bo'lsada shartli olinishiga imkon yaratiladi.

Natyurmort kompozitssiyasi ustida odatda narsalardan natura postanovkasini tuzmasdan ilgari fikrlar yurgiziladi. O'quv yoki ijodiy vazifalar asosida rassom ongida bo'lajak natura postanovkasining xomaki obrazi haqida tasavvur hosil bo'ladi. Masalan, N.Mashkov, «Nonlar» natyurmortini tasvirlash uchun navvoyga non mahsulotlarini tayyorlab berishga buyurtma bergan.

Natyurmortni tuzish mobaynida shakli mayda naqshlar bilan bezatilgan, konstruksiyasi murakkab narsalarni ishlatmagan ma'qul. Murakkab buyumlarga burmali gazlamani kiritish mumkin. natyurmort postanovkasi haddan tashqari murakkab shaklli va rang jihatdan rang-barang bo'lishi postanovkadagi rang munosabatlar mohiyatini tushunishga qiyinchilik

Natyurmort postanovkasini ufq chizig'iga nisbatan pastda joylashgani ma'qul chunki buyum va narsalarning ostki qismi

(ularning asosi) stol ustida aniq ko'rinib turishi kerak. Agar narsalarning asosi bir chiziq bo'yicha qo'yilsa, stol yuzining gorizontaal tekisligi ko'rinmay qoladi, bu esa natyurmortni fazoviy yechimiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Natyurmort tuzish vaqtida narsalarni balandligi, ularning surat tekisligida joylashuvi, rang bilan shaklini ham hisobga olish kerak. Narsalar guruhi bir tomonga yig'ilib qolishi noto'g'ri. Yirik buyumlar qisman bo'lsada boshqa buyumlarni biroz to'sib turgan bo'lishi mumkin. Postanovkadagi shakllar shunday joylashishi kerakki, ularni bir qarashda har-birini yaqqol ko'rish mumkin bo'lsin. Natura postanovkasidagi narsalarning ranglari ma'lum darajada bir-biriga yaqin va monand bo'lishi kerak.

O'quv postanovkalarda fon muhim ahamiyatga ega. U turli rang va och to'qligi bo'yicha, barobar kontrast kuchi bilan narsalarni idrok etishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Narsalarning yarimsoya va soyali tomonlari och fonda sezilarli ko'rinib turadi. Qoramtir fonda narsalar o'zining yorug'lik sifatlarini ko'proq namoyish etaoladi. Fonning tusi och va to'q narsalar orasida o'rtacha bo'lishi, rang jihatdan silliq va ko'zga yaqqol ko'rinmasligi naturaning muvaffaqiyatli tasvirlanishiga yordam beradi. Masalan, to'q qizil narsalarda fon neytral qizil tanlanadi, agarda narsalar to'yingan och yashil bo'lsa, fon kam to'yingan to'q yashil bo'lgani ma'qul. Iloji boricha, natyurmortning foni bilan tagligi (stolning gorizontaal tekisligi) tabiiy bo'lishi kerak. Xonaning devori, interer kengligi, yog'och uyning tashqi devorlari yoki uzoqdagi manzara kengligi ham fon o'rnida qo'llanilishi mumkin. Nima bo'lganda ham u postanovkada hayotiy haqiqatni aks ettira olishi kerak. O'quv natyurmortining kompozitsiyasi turlicha yechimga egadir.

Agar talaba postanovkadagi jismlarning

ranglarini va yorug'-soyalarini aniq ko'ra bilsa, demak u ranglavhani to'g'ri va mohirlik bilan bajara oladi degani emas. U bemalol alohida jismlarning yorug'-soyalarini, xajmlarini ham yuzaki ko'r-ko'rona ko'chirib tasvirlashi mumkin, ammo aks ettirishda eng muhim sifatlarni, ya'ni materiallikni, fazo va yoritilish holati kabilarni mukammal ko'rsata olmaydi. Xaqqoniy rangtasvirning sir - asrorlarini chuqur egallash uchun badiiy ta'limning boshidanoq uning asosiy ikkita xususiyatidagi maqsad va ma'nosini tushunib yetish zarurdir.

Faqat shundagina yosh rassom ta'lim yo'liga to'g'ri tusha oladi, uning har-bir yaratgan yangi mashq ishi rangtasvir sifatlari bo'yicha mukammallikka erishadi. Rassomning xususiyati shundan iboratki, naturadan rangtasvirni savodli tasvirlash, uning xajmdorlik, fazoviy va materiallik sifatlarini ko'rsatish, tabiatdagi rang munosabatlarini ko'rib idrok qilish orqali palitradagi chegaralangan bo'yoqlarga mutanosiblikda o'tkazish metodiga asoslanib tasvirlaydi. Ranglavhadagi rang munosabatlari mazmuni rassom nigoxi bilan qabul qilingan munosabatlar mohiyatidan kelib chiqadi. Biroq, ranglavhadagi rang munosabatlari qurilishi yoritilishning umumiy tusi va rangli holatini hisobga olgan holda amalga oshiriladi (kuchga va yoritilishning spektr tarkibiga bog'liq holda-yoritilish rangiga bo'ysunadi).

Xulosa o'rnida shularni keltirish mumkinki, shakllar orasidagi munosabatlar bilan ishlash metodi, rangshunoslik asoslari - rangtasvir savodxonligining asosiy qonunidir. Rassom - shunday insonki, u nafaqat nisbatlarni kuchli his etish qobiliyatiga, balki rang munosabatlarini ham sezishga qodir. Quyidagilar muhimki, natura postanovkasidagi narsalarning rang munosabatlarini idrok etish yaxlit taqqoslash bilan aniqlanadi. Aynan shu

